ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 115 (6305) ИЮНИИН 13 СРЕДА 1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Малай зунай бэлшээрие зүбөөр эмхидхэе

...зуудай нииттын малай тоо ...олошоруулха, гүрэндэ ...нартай мяха тушааха, мал... олзо доход ехээр абаха, ...удай экономикые бэхи... нэгэн арга хадаа малай ...бэлшээрие зүбөөр эмхид... болоно.

...рэгшэ үбэл манай республи... колхозуудай мал ехээр ... байна. Тиимэһээ адуу ма... ...ай үедэ һайтар таргалуул... ...зунай бэлшээрие зүбөөр ... гээшэ ехэ удхашанар... шухала хүдэлмэрие эм... ...ээ, үнгэрэгшэ жэлдэ гара... ...гдалнуудые дахин дабта... ...хогүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ ...удта малай зунай бэлшээри ...хэрэгээр эмхидхэгдээ һэн. ... колхозуудай мал зунай ...сэд таргалаагүй, гүрэндэ ту...һан малнуудай 30 процентнь ... байһан юм. Тиигэжэ рес...н колхозууд тарган мал... гүрэндэ тушаахын орондо, ...оной туранхай мал тушаа...ндэ ба колхоздо ехэ хохи...руулһан байна. Гадна, ..., Тарбагатайн, Мухаршэ..., Торийн, Сэлэнгын ба бусад аймагуудай колхозуудта үн... зун малай адуулгые муу... ...гэрэгэһэн дээрэһээнь үбэл ... адуу малынь бэлээр ту...лоорoo гарзалаа һэн.

... мүнөө жэлдэшье малай бэлшээри олонхи колхозууд...алтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ ... Зарим аймагуудай партий...тскэ, хүдөө ажахын орга... хүдэлмэрие эмхидхэлгэ...оусалгагүйгөөр хандадаг ... Колхозуудта малай бэл... эмхидхэхэ түсэб хүргэг..., колхоз бүхэндэ энэ хүдэл... зүбөөр эмхидхэхэ тухай ... анхарал табигданагүй.

...а оной январиин 1-һээ ... хүрэтэр Тарбагатайн айма...хозуудай бүхы малайнь 10 ... гарзалаа. Тиимэһээ адуу ...аа тоо толгойе олошоруул...ые дүүргэхын тулада эндэ...хозууд эбэртэ бодо малаа 40 ...ээр, хони ямаадаа 30 про... олошоруулха ёһотой. ... байхадаа тус аймагай кол... ямар резервнүүдһээ иимэ ... үгэжэ, адуу малай тоо тол...олошоруулха гүрэнэй түсэб ..., тэдэнэй ашаг шэмые дээ... ... байнаб? Һаяын үдэр... малай зунай харууһые ба ...гые зүбөөр эмхидхэжэ, бү..., илангаяа эхэ малнуу... таргалуулаагүй хадань, эндэхи ...удта орооной кампани та...агдажа, олонхи эхэ малнуу...байрха, 1952 ондо малажа... хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүр...гүй байна. Теэд энэ асууда... амжалтатайгаар шиидхэхын ... Тарбагатайн аймагай ху...дэлмэришэд хүсэд һаналаа та... Тус аймагай колхозуудта ...рийн малай тусгаар гүүртэ... бүридхэгдөөгүй, малай гүүр... бэлшээриин участогууд даалгажа үгтөөгүй, малай адуулга гуримшуулагдаагүй байна. Мүн бусадшье олон аймагууд иимэрхүү байдалтай.

Энэ жэлдэ малай зунай бэлшээрие жэшээтэ һайнаар эмхидхэхэ гээшэ партийна организацинуудай, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, республикын бүхы малшадай шухала зорилго мүн. Энэ хүдэлмэрие эмхидхэхэ талаар бии байһан дутагдалнуудые дары усадхажа, зунай үедэ малаа һайтар таргалуулаад, гүрэндэ һайн шанартай мяха тушааха, нииттын малажалые улам хүгжөөхэ ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури табиха гээшэ малшадай мүнөөдэрэй гол зорилго болоод байна.

Малай зунай бэлшээрие зүбөөр эмхидхэхын ба эрхимээр үнгэргэхын тула энэ хүдэлмэридэ дүй дүршэл ехэтэй малшадые табиха, тэдэндэ мэргэжэлтэдэй зүгһөө саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха хэрэгтэй.

Һаяын саг соо бүхы колхозуудта малай наһанайнь, эрэ эмынь, хүшэ тамирайнь зэргээр бэлшээриин гүүртэнүүдые бүридхэжэ, гүүртэ бүхэндэ бэлшээриин газарые тушаажа үгэхэ, малай адуулга гуримшуулха хэрэгтэй. Мүнөө зун бүхы колхозуудай малай бэлшээрие загонно системээр эмхидхэхэ шухала. Иимээр бэлшээхэдэ мал жэгдээр таргалдаг ба бэлшээриин газар зүбөөр хэрэглэгдэжэ, ногоонойнь ургаса һайн байдаг юм. Энэ талаар һайн амжалтануудые туйлаһан республикын эрхим хонишод ба үхэршэдэй дүй дүршэлдэ бүхы малшадые һургаха шухала. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хэблэл ба радио хадаа Кяхтын аймагай Больше-Лугска сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн Даши Манидаровай дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ уялгатай. Үнгэрэгшэ жэлдэ нүхэр Манидаров зунай бэлшээридэ ябаһан мал бүхэнэй амидын шэгнүүрые сүүдхэ бүридөө дунда зэргээр 1330 граммаар дээшэлүүлһэн ба жэлэй эсэс хүрэтэр хоёр дахин ехэ болгоһон байха юм. Мүн энэ аймагай Усть-Киранай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн Базар Дагбаев, Байкало-Кударын аймагай «Путь Сталина» колхозой үхэршэн нүхэр Иннокентий Нелюбин ба бусад малшад зунай үедэ малаа таргалуулха талаар ехэ амжалтануудые туйлаһан байгаа. Эдээнэй дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой.

Мүнөө олонхи колхозуудай мал зунай бэлшээридэ гаранхай. Нииттын малажалые хүгжөөхэ 3 жэлэй түсэбые дүүргэхын тула колхозуудай малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Колхозуудай партийна организацинууд малшадай мүрысөөе толгойлон, малай зунай бэлшээри эрхимээр үнгэргэлгые хангаха зорилготой.

Сталинска шангай лауреадууд нүхэд Борткевич, Быков, Марков гэгшэдэй ...ээр ажалладаг Улан-Удын ПВЗ-гэй паровозо-механическа цехын токарь ... Вишневский ажалайнгаа бүтээсые 3,5 дахин дээшэлүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь-скоростник Вадим Николаевич Вишневский ажал... байна. М. Дегтярёвой фото.

Республикын колхозуудай таряалан ба сабшалан дээрэ

Республикын аймагуудта үбһэ хуряалгын зэр зэмсэгүүдые заһабарилгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Заһабарилга: Морин сенокосилканууд	Заһабарилга: Морин тармуурнууд
Байкало-Кударын	87,0	69,0
Яруунын	79,3	51,0
Кяхтын	73,3	85,5
Кэбанскын	72,5	65,0
Курумканай	65,4	55,3
Хориин	63,8	47,5
Тарбагатайн	54,1	35,4
Сэлэнгын	51,8	26,5
Мухаршэбэрэй	47,8	40,7
Закаменай	47,6	54,5
Баргажанай	46,2	29,3
Зэдын	45,0	39,3
Кударын	43,0	37,3
Ториин	40,9	53,5
Бичурын	39,0	11,1
Заиграйн	36,5	30,0
Прибайкальска	35,0	36,0
Хэжэнгын	34,4	18,7
Иволгын	28,0	15,6
Түнхэнэй	20,0	23,0

Зэргэлһээ һуурииь (column heading).

Һайшаалтай үүсхэлые халуунаар дэмжэнэ

Кяхта городто комсомольско-пионерскэ эдэбхитэдэй суглаан һаяхан боложо, Тарбагатайн дунда һургуулиин һурагшадай һайшаалта үүсхэлые зүбшэн хэлсээ. Нииттын ашаг шэмэтэ малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэнь колхозуудта эдэбхитэйгээр туһалхын тулада пионер ба һурагша бүхэн нэгооной 1400 грамм үрһэ суглуулха гэһэн уялга суглаанда хабаадагшад абаһан байна.

Н. Юмсунов.

Түрүү малшадай жэшээ

Хэжэнгын аймагай Чесанын сомоной «Улаан Таряашан» колхозой түрүү малшад энэ жэл малай түл абалгые һайнаар үнгэргэжэ байна. Тус колхозой һаалишан Д. Пиншеева 17 үнеэдһээ 17 тугал абажа түлжүүлээ.

Мүн энэ сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Дулма Нагаслаева 16 үнеэдһээ 16 тугал абаа. Энэ колхозой малшад Н. Ринчинов, Хандаранов, Намжилов ба бусад даалгабарита малнуудаа хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.

Д. Колмаков.

Түсэбынь ехэ, бүтээсэнь бага

Адуу малда бардам хүрэхэ тэжээл сутлуулхын тула үбһэ хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулха саг болоо. Суулгын МТС харьяата колхозуудтаа 5000 гектар үбһэ сабшаха, 1800 тонно силос дараха түсэбтэй. Теэд, хараалагдаһан энэ түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэл тус МТС-тэ харагданагүй. Эндэ 3 комплект морин сенокосилканууд, 11 тракторна сенокосилканууд, тракторна 6 тармуурнууд, силос дарадаг 1 машина бии. Теэд эдэ машинанууд мүнөө хүрэтэр заһабарилагдажа эхилээдүй. Энэ хүдэлмэридэ 7 хүн ябаха аад, ойройдоо 1 хүн хүдэлмэрилнэ. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Дашиев, Дудник гэгшэд ямар колхозуудта хэды шэнээн силос дараха байһанаа мүнөөшье мэдэнэгүй.

МТС болбол үбһэ сабшалгын отрядай начальнигаар нүхэр Шойнзоновые, малажалай хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилгын механигаар нүхэр Шойдоровые томилонхой. Эдэ нүхэдэй хэжэ байһан хүдэлмэри харагданагүй. Үбһэ хуряалгын машинануудые заһабарилгын хүдэлмэри эмхидхэхэ аргатай байһан мүртөө, эдэ нүхэд юушье хэнэгүй. Гадна Молотовой нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгын машинануудые заһабарилжа эхилээдүй, аса тармуурнуудаашье бэлэдхээдүй байна.

Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, эртын силос дараха хүдэлмэринүүд эндэ ябуулагдажа захалаадүй. Теэд, «эдэ хүдэлмэринүүдые манай колхоз урданшье эрхилдэггүй байгаа, эрхилхэшьегүй юм» гэжэ колхозоймнай түрүүлэгшэ нүхэр Л. Аюшеев, парторганизациин секретарь С. Хандажапов гэгшэд мэдүүлнэ гэжэ эндэхи колхознигууд хөөрэнэ.

Үнэндөөшье тиимэ. Набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, эртын силос дараха хүдэлмэринүүдые үргэнөөр ябуулхын орондо колхозой хүтэлбэрилэгшэд Л. Аюшеев, С. Хандажапов гэгшэд ажалаа хаяад, тэнгэриин үдэр бүри архидажа ябадаг болонхой.

Мүн 300 тонно силос дараха, 2800 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй Зандинай сомоной «Комсомол» колхоз мүнөө хүрэтэр нэгэшье центнер набшаһата тэжээл бэлэдхээгүй байһаар. Теэд, тус колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Ж. Цыбикжапов энэ хүдэлмэри түргэдхэхын орондо, «колхознай силос даралгын ба набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын түсэбые дүүргэжэ шадаха гээшэ гү» гэжэ гайхажа байха юм.

Тэрэшэлэн үбһэ хуряалгын зэр зэмсэгүүд энэ колхоздо мүнөө хүрэтэр заһабарилагдажа эхилээдүй, сенокосилкануудынь хээгүүр жэбэржэ хэбтэнэ. Тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр А. Батуев ажал хүдэлмэриин перспективнэ асуудалнуудые харадаггүй, хүтэлбэриин кампанейскэ методтэй юм. Эгээл тиимэһээ сабшалангай газар үтэгжүүлхэ хүдэлмэри жэлһээ жэлдэ энэ колхоздо тоогдодоггүй, тиин жэл бүри малынь үбһэ тэжээлээр дутадаг, гарзалдаг. Жэшээлхэдэ, үбһэгүй дээрэһээ үнгэрэгшэ үбэл 200 гаран эбэртэ мал энэ колхоздо гарзалаа. Теэд, нүхэр Батуев энэ алдууһаа тобшолол хээгүй. Энэ жэл сабшалан дээрэ 2450 ашаа наг шэбхэ гаргаха, 700 гектар сабшалантые һөөг бургааһануудһаань сэбэрлэхэ, 50 гектар талмай үтэгжүүлхэ гэһэн түсэбөө тус колхоз дүүргэнэгүй.

Мухаршэбэрэй аймгүйсэдком тэжээл бэлэдхэлэй график колхозуудта хүргэлгөөр өөрынгөө хүдэлмэрие хизаарлаха бэшэ, харин табигдаһан графигай хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые шалгажа, оперативнаар хүдэлмэрилхэ зэргэтэй.

Б. Дымбрылов, манай корр.

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Бүхы орооһото культурануудай тарилга (процентээр)	Тэрэнэй тоодо шэнэһэ тарилга (процентээр)	Пар хахалалга (процентээр)
Хэжэнгын	109	96,6	56,6
Байкало-Кударын	96,7	96,8	56,9
Яруунын	95,0	75,6	48,5
Сэлэнгын	94.6	111,8	51,4
Закаменай	94,0	98,4	77,9
Кабанскын	93,8	102,8	59,7
Хориин	93,6	100,4	47,9
Заиграйн	92,9	102,2	67,8
Прибайкальска	92,9	85,6	27,7
Бичурын	92,7	100,5	36,5
Түнхэнэй	92,5	98,0	47,8
Баргажанай	91,4	107,3	34,6
Кяхтын	91.2	124,3	24,4
Курумканай	90.2	108,9	60,4
Ториин	89,8	85,2	40,3
Иволгын	88,7	101,3	56.9
Тарбагатайн	88,4	96.6	34,0
Мухаршэбэрэй	87,4	110,9	19.1
Зэдын	86,5	83,5	56,2
Кударын	73,3	82,4	22,6

Тарилгаяа үлүүлэн дүүргээ

Кяхтын аймагай Усть-Киранска сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө эхилэн социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хабарай тарилгые хаһа саг соонь, агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын тула бүгэдөөрөө тэмсэһэн байна.

Тракторна ба таряанажалай бригадануудай гэшүүдэй эршэмтэй һайнаар хүдэлмэрилһэнэй ашаар колхоз тарилгынгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ колхоз орооһото культурануудай тарилгые майн 31-дэ 112,3 процент дүүргээ һэн.

В. Жигжитов.

Пар хахалалгые удааруулна

Пар хахалалга июниин 10-да дүүргэгдэхэ ёһотой юм. Теэд Хориин аймагай зарим колхозууд энэ хүдэлмэрие тэсэшэгүй удаанаар ябуулжа байна. Һүүлшын мэдээгээр аймагай колхозууд пар хахалалгын түсэб миил 47,9 процент дүүргээ.

Энэ хүдэлмэрие зарим колхозууд эхилээдүй байһаар. Жэшээнь, Хориин сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Трунев), Красно-партизанска сельсоведэй Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Баянов) мүнөө хүрэтэр нэгэшье гектар пар хахалаадүй. «Улаан Одон», «Путь Сталина», Ждановай нэрэмжэтэ колхозууд пар хахалха түсэбөө ойройдоо 3—4 процент дүүргээ. Тус колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ерэхэ жэлэй тарилгада газар бэлэдхэхэ энэ шухала хүдэлмэрие һүүлшын ээлжээндэ орхёод байна. Хабарай культурануудай тарилгые дүүргээд лэ пар хахалалга эхилхэбди гэжэ эдэнэр хэлсэдэг.

Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһаг, тэрэнние даагша нүхэр Афанасьев, тус таһагай главна агроном нүхэр Мишинский гэгшэд иимэ байдалые мэдэжэ байгаад, пар хахалалгые түргэдхэхэ талаар эрид хэмжээнүүдые абанагүй. Колхоз бүхэн ажахын шухала кампани ябуулхатаяа хамта пар хахалалгые үргэнөөр ябуулха яһала резервнүүдтэй. Имагтал тэдэнние зүбөөр хэрэглэжэ шадаха хэрэгтэй. Теэд, эдэ арга боломжонуудаа олонхи колхозууд хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ иимэ байдалда оронхой. Энэ шухала хүдэлмэрие хойшолуулха гээшэ тарилгые хойшолуулһантай адляар сэгнэгдэхэ зэргэтэй.

Б. Намдаков.

Ородой агууехэ уранзохёолшо Максим Горькидо зорюулһан памятник Москвада баярай оршон байдалда нээгдэбэ

Ородой агууехэ уранзохёолшо Алексей Максимович Горькидо зорюулһан памятник июниин 10-да Москвада баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Белорусска вокзалай ехэ талмай дээрэ ба тэрээнэй ойгуурхи үргэн магистральнууд ба переулогууд дээгүүр москвагайхид олон мянгаараа сугларба. Столицын бүхы районуудай ажалшадай делегацинууд — фабрика ба заводуудай социалистическэ ажалай мастернууд, эрдэмтэд, уранзохёолшод, артистнууд, уранзураашад, дээдэ һургуулинуудай студентнэр ба һургуулинуудай һурагшад, Советскэ Армиин ба Уһан-Сэрэгэй Флодой түлөөлэгшэд, Москвагай партийна ба советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эндэ сугларaa.

Арадай инаг уранзохёолшо, коммунизмын илалтын түлөө эсэшэгүй тэмсэлшэ, ажалшадай агууехэ вождьнор В. И. Ленин ба И. В. Сталинай соратник А. М. Горькиин олон зуугаад портредүүд сугларагшадай толгой дээгүүр харагдана.

Горьковско үхэлгүй мүнхэ үгэнүүдые бэшэнхэй лозунгнууд ба транспарантнууд гэр байшангуудай нюур талада толорно.

Арбан долоон час. А. М. Горькиин дурасхаалда зорюулагдаһан митингые СССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай генеральна секретарь А. А. Фадеев нээнэ.

— Агууехэ Горькиин үльгэр жэшээ хадаа, — гэжэ нүхэр Фадеев үгынгөө эсэстэ хэлэнэ, — манай агууехэ багша ба вождь нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр коммунизмын асари ехэ, һаруул һайхан байшангые барихын тула унаһан малгайгаа абангүй ажаллаха ябадалда бидэнние уряална. (Нүхэр И. В. Сталинай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан оваци талмай дээрэ үни удаан нэрьенэ).

— Нүхэдүүд! Ородой агууехэ уранзохёолшо Алексей Максимович Горькидо зорюулһан памятниг Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө нээнэб.

Нүхэр Фадеев лентэ таһа хайшална. Памятник дээрэһээ сагаан бүд хушалтань абтана. А. М. Горькиин жабхаланта һайхан бронзово скульптура сугларагшадта харагдана.

Уранзохёолшын табан метр үндэртэй фигура хадаа мүлигдэмэл улаан гранидаар хэгдэһэн үндэр табсан дээрэ табигданхай.

Скульптурын элитэ ехэ мастер И. Д. Шадр гэгшэ энэ памятнигые бүри Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай урда тээ байгуулжа эхилһэн юм. Тэрээнэй творческо бодомжые СССР-эй арадай уранзурааша В. И. Мухина ба скульпторнууд З. Г. Иванова, Н. Г. Зеленская гэгшэд хүсэндэнь хүргэһэн байна.

Уранзохёолшо бүхы бэеэрээ харуулагданхай. Тэрэ хадаа баруун гараараа таяг тулаһхай, зүүн гараа пиджагайнгаа карманда хэнхэй. Алексей Максимович Горький зориг түгэлдэр нюураараа арад тээшэ харанхай.

Табсанда алтан үзэгүүдээр иимэ үгэнүүд бэшэгдэнхэй:

«Ородой агууехэ
уранзохёолшо
Максим
Горькидо
Советскэ Союзай
Правительствоһаа.
1951 оной июниин 10».

Талмай дээрэ альгаташалга һүртэй шангаар нэрьенэ. СССР-эй Гүрэнэй Гимнын баяр түгэлдэр аялга соностоно. Амиды сэсэгүүдэй баглаануудые бариһан олон вуугаад москвагайхид памятник тээшэ ошонод.

СССР-эй советскэ уранзохёолшодой Союзай үмэнэһөө Н. С. Тихонов ба СССР-эй наукануудай Академиин зүгһөө академик В. В. Виноградов үгэ хэлэнэ.

Митинг дүүрээ. Гэбэшье хүнүүд таранагүй. Тэдэнэр хадаа советскэ хүн бүхэндэ, бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдтэ инаг ойроор һанагдадаг Алексей Максимович Горькиин памятнигай дэргэдэ удаан зогсонод. Памятнигай дэргэдэ хүнүүдэй сугларалга һүни орой болотор таһалдаагүй.

(ТАСС).

Японитой баталха эбэй договор тухай США-гэй Правительстводо СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН НОТО

«Японитой баталха эбэй договор тухай США-гэй проект тушаа СССР-эй Правительствын майн 7-ной Ажаглалтануудта» США-гэй Правительствын харюу болохо Меморандумые США-гэй Гүрэнэй департамент СССР-һэз США-да байгаа Посол А. С. Панюшкинда энэ оной **майн 19-дэ дамжуулан үгэһэн** байна.

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. А. Зорин Японитой баталха эбэй договор тухай США-гэй Правительствода СССР-эй Правительствын эльгээһэн нотые, США-гэй Правительствын дээрэ дурсагдаһан Меморандумда харюу болгон, США-һаа СССР-тэ байгаа Посол г-н А. Кэркдэ июнин 10-да барюулаа.

Тус нотын текстнь доро тунхаглагдаба.

«Японитой баталха эбэй договор тухай США-гэй проект тушаа СССР-эй Правительствын энэ оной майн 7-ной Ажаглалтануудта» харюу болохо Меморандумые СССР-эй Правительство энэ оной майн 19-дэ США-гэй Правительствоһаа абаба.

США-гэй Правительствын 1951 оной мартын 29-нэй Меморандум тушаа Советскэ Союзай Правительствын ажаглалтануудые хаража үзөөд байхадаа, СССР-эй Правительствын һанал бодолнуудай ба американска мартовска проект соо найруулагдаһан эб найрамдалай условинуудай хоорондохи зүрилдөөнүүд хадаа эбэй договор зүблэрэн түйлалгада һаад хэхээр тиимэ ехэ бэшэ гэжэ тоолонобди гэһэн Холбоото Штадуудай Правительствын мэдүүлгые Советскэ Правительство мэдээндээ абана.

Гэбэшье, дурсагдаһан мэдүүлгын хажуугаар, «Японитой эбэй договор баталха тухай США-гэй проект тушаа СССР-эй Правительствын майн 7-ной Ажаглалтануудъ» тушаа буруу ба хэдэ хэдэн ушарта тус ажаглалтануудай удхануудые хазагайруулһан тайлбари американска майн 19-нэй Меморандум соо үгтэһэн ушарһаань, тэрэнине тон эли тодо болгохо зорилгоор Советскэ Правительство нигэжэ мэдүүлхые шухалада тоолоно.

1. Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проектын гол зүйлнүүд тухайда

а) Японии дахинаа агрессивнэ гүрэн болохогүйн, японско милитаризмын һэргэлгые уридшалан зогсоохо тухай асуудал хадаа Дальна Востогто бата бэхи эб найрамдал хангахые хүсэдэг Советскэ Союзда ба мүн ондоошье оронуудта тон шухала удхашанартай байна.

Милитаристска Япони арба бага **үлүүтэй жэлэй урда тээ Владивосток шадар Советскэ Союзда доб**толһониинь мэдээжэ. Хитад орон руу добтолон ороһон японско империализм хитад арадта түйлай ехэ гасалан зоболон ушаруулжа, 15 **жэлэй турша соо** зобооһон байха юм. Японско империалистнууд **Холбоото Штадуудташье**, удаалуулан Азиин хэдэн олон гүрэнүүдтэшье, тэрэ тоодо Индидэ добтолхоһоо тунхаряагүй, тиигээд бүхы **Дальна Востогто дай үүдхэһэн байна.**

Агрессивнэ гүрэн боложо Япониин һэргээгдэхэ ябадалда эсэргүү найдамжануудд Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проект соо бии ха яа? Тус проект**тэйнь танилсаад байхада**, энэ асуудал тушаа ямаршье найдамжа тэрээн соонь үгы байна.

Энээнтэй дашарамдуулан «Японско милитаризмые һэргээлгэдэ **эсэргүү найдамжа болохо** юумэ американска проект соо хэлэгдээгүй байхаһаа гадна, мүн Японийн зэбсэгтэ **хүсэнүүдэй** хэмжээнүүд тушаа юрэ ямаршье хизаарлалтанууд хараалагдаагүй байна» гэжэ «Японитой баталха эбэй договор тухай США-гэй проект тушаа Советскэ Правительствын Ажаглалтанууд соо» хэлэгдэһэн байха юм, иимэ хизаарлалтанууд Италитай баталһан эбэй договор соо хараалагдаһан байгаа, тэд Италитай жэшэбэл Японидо булюу байдал олгохо ямаршье үндэһэ баримта байхагүй.

Советскэ Правительствын энэ баталамжые буруушааха аргагүй байжа, тус асуудал тушаа майн 19-нэй Меморандумдахи мэдүүлгэнүүд дотороо США-гэй Правительство ехэ зүришэлгэ гаргана. Нэгэ талаһаа, тэрэ хадаа Японийе демилитаризацилха тухай асуудалаар гүрэнүүдэй хоорондо «үнэндөө эзэмдэлгын үедэ хамаатай шиидхэбэринүүдһээ ондоо» ямаршье хэлсээнүүд байгаагүй хэбэртэйгээр тус Меморандум соогоо мэдүүлһэн байха юм. Гэхэ зуура, Японийн капитуляци тухай дүрбэн гүрэнүүдэй Потсдамска декларацине США-гэй Правительство тэрэ дороо дурдана, «Японийн дай хэхэ шадалые усадхаха тодорхой баримта» абаха зорилго тэрээн соонь Японийе эзэмдэлгын үндэһэн зорилго болгон табигданхай, энэ хадаа эзэмдэлгын үеһөө гадна, мүн тэрэнэй хойто тээхишье сагта хамаадахань элитэ.

Тэрээнһээ гадна, үшөө 1947 оной июнин 19-дэ шухала шиидхэбэри гаргаһан Дальневосточно Комиссиин тогтоолнууд «Капитуляци хэһэнэйнь һүүлдэ Япони тушаа бэелүүлхэ гол политика» гэһэн тэрэнэй документ соо бии байна, Австралиин, Канадын, Хитадай, Франциин, Индиин, Голландиин, Шэнэ Зеландиин, Филиппиниин, СССР-эй, Англиин ба США-гэй түлөөлэгшэтэй хабаалалгатайгаар абтаһан, Дальневосточно Комиссиин тус гол документ соонь иимэ зорилго гүйцэшын ээлжээлдэ табигдаһан байгаа гэбэл: «Зэбсэгыень бүрнимүһэн хуряаха, экономическа реформо хэхэ ябадал оруулалсан, хатуу шанга хиналтын үе тогтоохые эридэг хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ зэргээр Японийе физическэ ба ухаан бодолой талаарнь демилитаризацилгын хэрэг шиидхэхэ, энэнэй уг зорилгонь юуб гэбэл, Японийн дай хэхэ арга боломжые хаһаха, милитаристска нүлөөнүүдыень үгы хэхэ ба сэрэгэй гэмтэд тушаа эрид шанга хуулиин хэмжээ бэелүүлхэ ябадал болоно».

Энэ шиидхэбэриин тансахан эзэмдэлгын үедэ хамаадаха бэшэ байһаниинь элитэ.

Японийе демилитаризацилха тушаа «эзэмдэлгын үедэ хамаадаха **шиидхэбэринүүдһээ** ондоо» ямаршье хэлсээнүүд гүрэнүүдэй хоорондо үнэндөө хэгдээгүй хэбэртэйгээр США-гэй Правительствын баталагшын тон худал байһаниинь дурсагдаһан баримтануудһаа эли болоно.

Американска проект соо Японийн зэбсэгтэ хүсэнүүдые хизаарлаха тухай юунэйшье хэлэгдээгүй байһаниинь эдэ баримтануудые дурдаһанай һүүлээр арсахын аргагүй болоно, тиимэһээ японско милитаризмын һэргээгдэлгэдэ ба японско агрессиин дабтагдахэ арга боломжодо эсэргүү ямаршье найдамжа тэндэнь үгы байна. Японийн агрессивнэ добтолгые үзэһэн ба Дальна-Востогто бата бэхи эб найрамдал хангалгые шухалада бододог нэгэшье гүрэнэй тэрээниие зүбшөөрхэгүй байһаниинь ойлгосотой.

Гэхэтэй хамта, США-гэй Правительство өөрынгөө эзэмдэлгын засагай туһаламжатайгаар японско милитаризмые һэргээн бодхоохо политика үнэндөө бэелүүлжэ байнхай. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэбэл, американска эзэмдэлгын засагаархид Японидохи сэрэгэй базануудые усадхаха хэмжээ абахагүйһөө гадна, харин тэдэниие нилээд үргэдхэхэ, шэнэдхэхэ ба агрессивнэ зорилгонуудта хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Японидо хуурай газарай арми, уһан-сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй флодуудые һэргээн байгуулжа эхилэнхэй; японско сэрэгэй урдын арсеналнуудай ба сэрэгэй зорилготой предприятинуудай хүдэлмэриие һэргээн бодхоожо, үргэдхэжэ байна; японско сэрэгэй гэмтэдые сүлөөлнэ; милитаристска организацинуудые һэргээн байгуулна, дайн сэрэгэй пропагандые улам ехээр дэмжэнэ; правительственна аппарадтахи милитаризмые һэргээн бодхоолгын тала баригшадай үүргэ ба нүлөөе үргэнэ. Тэрээнһээ гадна, майн 19-нэй Меморандум соогоо США-гэй Правительствын өөрынь гол түлэб мэдэрһэнэй ёһоор, Холбоото Штадууд хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин туг доро хуули бусаар Корейдэ ябуулжа байгаа сэрэгэй интервенцидэ Японийн промышленна ба хүнүүдэй ресурснуудые ашаглажа эхилэнхэй байна.

Эбэй договор тушаа США-гэй проект, мүн Японидохи американска эзэмдэлгын засагаархидай ябуулжа байгаа политикань юун тухай гэршэлнэб гэбэл, японско милитаризмые һэргээхэ ябадал тохёолдуулхагүй гэжэ уласхоорондын хэлсээнүүдээр өөртөө даажа абаһан уялгануудаа США-гэй Правительство хэрэгсээдэггүй байна. Японитой эбэй договор баталха тушаа американска проект, тэрэшэлэн США-гэй майн 19-нэй Меморандум хадаа японско агрессиин дабтагдаха ябадалые уридшалан **зайсуулха амгалан зорилгонуудые бэшэ**, харин японско милитаризмые һэргээн бодхоохо **агрессивнэ зорилгонуудые үнэндөө** баримтална.

Милитаристска Японийн агрессиһээ хохидоһон оронуудай ерээдүйн аюулгүй байдал хангаха ямаршье найдамжанууд Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проект соо хэлэгдээгүй байна, тэд энэнь эбэй договорой гол шухала зорилгонуудай нэгэн байха ёһотой юм. Тэрэнэй орондо, харин ООН-эй гэшүүн-оронууд тушаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Устав соо хараалагдаһан «индивидуальна гү, али коллективнээр өөрыгөө хамгаалха эрхэдэ» таарана гээд, «өөрынгөө аюулгүйе хангалгада оруулалта» хэхэ арга боломжые Японидо олгохо гэжэ тус проект соонь онсолон дурсагдана.

США-гэй майн 19-нэй Меморандум соо энэ асуудал тушаа бүри сэхээр хэлэгдэнэ. США-гэй Правительство хадаа «договор баталһанай һүүлээрхи үедэ аюулгүйе сахиха тухай Японитой хэлсээ хэхэ» һанаатай гэжэ тус Меморандум соо хэлэгдэнэ, тайлбарилбал, США-гэй ба Японийн хоорондо сэрэгэй хэлсээ баталха ябадал хараалагдана.

Японско милитаризмын һэргээгдэхэ ябадал тохёолдуулхагүй ба японско агрессиһээ хохидоһон оронуудай аюулгүй байдал ерээдүйдэ хангаха зорилгые США-гэй Правительство Японитой сэрэгэй хэлсээ баталалгаар һолино, энэнь милитаризм һэргээн бодхоолгодо Японийе бүри ехээр түлхихэ байна гэжэ дээрэ хэлэгдэһэнһээ ойлгохо хэрэгтэй. Японитой США-гэй баталха сэрэгэй энэ хэлсээнлэ Хитадай Арадай Республика ба Советскэ Союз мэтын оронуудай хабаадалга хараалагдаагүй байһан туладань, Японитой США-гэй хэхэ тэрэ сэрэгэй хэлсээниинь, түбхын түрүүн, тус гүрэнүүдтэ лэ эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй ба тон агрессивнэ шэнжэтэй байһаниинь дамжаггүй.

ООН-эй Уставые, «индивидуальна ба коллективнээр өөрыгөө хамгаалха эрхые» дурдаһан бүхы дурдалганууд энэ ушарта тон буруу ба бултадаа худал хуурмаг байһаниинь эли болоно.

Агресситэй тэмсэл ба эб найрамдалда дуратай оронуудай аюулгүй байдалые коллективнээр сахиха тухай асуудалаар 1939 оной мартын 10-да И. В. Сталинай хэлэһэн мэдүүлгые американска Меморандумай дурдаһаниинь энэ ушарта огто хамаадахагүйһөө гадна, мүн нюур сахиһан ябадал болоно гэжэ тодоруулаадшье яахаб.

Тиимэ болохолоороо, США-гэй майн 19-нэй Меморандум юу харуулнаб гэбэл, Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проект хадаа эб найрамдалда дуратай арадуудта түрибэлгүй ехэ гасалан зоболон ушаруулһан японско милитаризмын һэргэлгэдэ эсэргүү найдабари олгоногүй, харин японско гүрэниие хосоролгын эрмэг дээрэ абаашаһан агрессиин замда Японийе түлхижэ байна, тиимэһээ Дальна Востогто бата бэхи эб найрамдал хангалгын интересүүдтэ ба Японийн өөрынь национальна интересүүдтэ үндэһөөрөө зүришэнэ.

б) Японийе эзэмдэлгын дүүрэлгэ ба гадаадын сэрэгүүдые японско территориһоо гаргалга тухай.

«Японитой эбэй договор баталһанай һүүлээр нэгэ жэлһээ дэешэ бэшэ сагай турша соо эзэмдэлгын бүхы сэрэгүүд Японийн территориһоо гаргагдаха ба гадаадын нэгэшье гүрэн Япони дотор сэрэгүүдтэй гү, али сэрэгэй базануудтай байха ёһогүй» гэжэ договор соо тодорхойгоор заахые Советскэ Правительство өөрынгөө майн 7-ной Ажаглалтануудд соо дурадхаһан байха юм.

Эзэмдэлгэ хадаа шадаал һаа богони болзор соо, юушье болоо хадань, эбэй договорой хүсэндөө ороһонһоо хойшо 90 хоногһоо үни болонгүй дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ Италитай баталһан эбэй договор соо, тэрэшэлэн европейскэ оронуудтай баталһан эбэй ондоо договорнууд соошье тодорхойгоор заагданхайнь элитэ. Гэхэ зуура, Япониһоо эзэмдэлгын сэрэгүүдые гаргаха ямаршье болзор Японитой баталха эбэй договор тушаа американска проект соо заагданагүй.

«Договорой хүсэндөө ороходонь эзэмдэлгэ болюулагдаха» гэбэшье, эзэмдэлгын сэрэгүүдые гаргаха ямаршье болзор заагаагүй США-гэй майн 19-нэй Меморандум соохи тодорхойбэшэ мэдүүлгэнь тээлмэрдүүлжэл болохо байна; тииһээ тиитэрээ, Меморандумһаа харахада, США болбол эбэй договор **баталһанай һүүлдэшье өөрынгөө сэрэгүүдые гаргаха һанаашалгагүй**, харин зэбсэгтэ хүсэнүүдээ «**эзэмдэлгын сэрэгүүд бэшэ гээд**» байлгаха һанаашалгатай байһаниинь эли болоно.

Японско территориһоо эзэмдэлгын сэрэгүүдые гаргаха болзор тогтоолгоһоо арсан, США-гэй Правительство **хадаа уласхоорондын хэлсээнүүдээр абаһан өөрынгөө** шухала уялгануудай нэгые эдэнэ. Эбэй договор баталһанай һүүлээр, ямаршье һаа шалтаг дурдан Японидо гадаадын сэрэгүүдые үлөөлгэ хадаа Япониһоо гадаадын сэрэгүүдые гаргахаар хараалһан 1945 оной **июнин 26-най Потсдамска декларацида зүришэнэ**, мүн Японийе эзэмдэлгэеэ тодорхойлогдоогүй **удаан болзор соо далдаар һунааха гэһэн удхатай байна.**

Эбэй договор баталһанай һүүлдэшье эзэмдэлгынгээ болзорые һунаахаар һанаашалан, США-гэй Правительство болбол удаан саг соо Японидо бодото эзэниинь зангаараа үлэхэ гэжэ оролдоно. Тиигээд байбал, США-гэй Правительство эзэмдэлгынгээ жэлнүүдтэ өөртөө хангаһан булюу эрхэнүүдээ үлөөхөөр хараалжа болохо, США-һаа политическэ ба экономическа талаараа Японийн дулдыданги байлгые һунаахаар хараалжа болохо, Японидохи өөрынгөө сэрэгэй базануудые үлөөхэһөө гадна, саашадань ехэ болгохоор хараалжа болохо байна. Элэ бүгэдэ хадаа Япони тухай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэлгые ба Дальна-Востогтохи эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгые таһалдуулжа болохо байһаниинь элитэ.

Тиимэһээ, эзэмдэлгын сэрэгүүдые японско территориһоо гаргаха болзор Японитой баталха эбэй договор соо тодорхойгоор заагдаха ба гадаадын нэгэшье гүрэн Японидо сэрэгүүдтэй гү, али сэрэгэй базануудтай байха ёһогүй гэжэ тус договор соо заагдаһан байхань шухала.

в) Японитой эбэй договор баталхые шухалада бододог гүрэнүүдтэ эсэргүү коалицида Японийн хабаадажа болохогүй тухай.

Японитой эбэй договор баталалгые шухалада тоолодог ямар-нэгэн гүрэндэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн коалицида орохогүй гэжэ Японийе уялгалха гэһэн Советскэ Союзай дурадхалые США-гэй Правительствын өөрынгөө Меморандум соо ямар ушарһаа зүбшөөрөөгүйнь, дээрэ найруулагдаһантай дашарамдан ойлгосотой болоно. ООН-эй Уставай хоёрдохи статьятай зохилдуулан, Япони хадаа агрессиһээ гү, али ямар-нэгэн гүрэнэй территориальна бүтэн бүрин байлгада, политическэ дулдыдангибэшэ байлгада эсэргүү хүсэ хэрэглэлгэһээ бэеэ бариха ёһотой гэжэ США-гэй Правительствын дурдаашань ямаршье үндэһэгүй байна. Бодото байдал дээрэһээ харахада, Холбоото Штадуудай Правительство болбол ООН-нэй гэшүүн болоһон хэдэ хэдэн оронуудай (түбхын түрүүндэ— Хойто-атлантическа союзда хабаадагшадай ба Латино-Американска Республикануудай) политическэ ба экономическа талаараа тэрээнһээ дулдыданги байлгые Дальна Востогто агрессивнэ дай үүдхэлгын зэбсэг болгожо ООН-ие ашаглахын тулада хэрэглэнэ. США-гэй Правительствын **Меморандум соо,** тэрэшэлэн эбэй договор тушаа американска проектын 6-дахи статья соо ООН-нэй **Уставай хоёрдохи** статья дурдаһаниинь Японийе тэдэл зорилгонуудтаа ашаглаха ябадалда зорюулагдана.

Тэрээнһээ гадна, коалицида Японийн орохо ёһогүй тухайда Советскэ Правительствын дурадхал хадаа Японитой США-гэй сэрэгэй хэлсээнэй хэгдэжэ болохо байһантай дашарамдан тон шухала удхашанартай болоһые ойлгохонь бэрхэтэй бэшэ.

г) Японийн амгалан ёһоной экономикоһоо ба ондоо оронуудтай Японийн хэхэ худалдаа наймаанһаа хизаарлалтануудые болюулха тухай.

Американска эзэмдэлгын засагаархидай зүгһөө японско амгалан ёһоной экономикодо алибаа хизаарлалтануудые хэһэнһээ ба американска фирмэнүүдтэ үлэмжэ эрхэ олгоһонһоо шалтагаалан Японийн амгалан ёһоной экономиконь США-һаа дулдыданги, хохидолто байдалда ороод байһан тухай асуудалые США-гэй майн 19-нэй Меморандум тойрон гараба. Япони хадаа хүршэ оронуудтаяа нормальна **худалдаа наймаа хэхэ** арга боломжоһоо **хаһагданхай, энэнь японско** арадай ажахын дэбжэхэ перспективүүдые бүри **ехээр** эбдэнэ.

Газаа талаһаа баадхагдаһан эдэ хизаарлалтанууд бодото дээрэнь зайсуулаагүй һаа, амгалан ёһоной экономикын хүгжэхэ, японско арадай **ажабайдалые** һайжаруулха услови байгуулжа шадагдахагүй.

д) Японско арадта демократическа эрхэнүүдые хангалга тушаа.

США-гэй майн 19-нэй Меморандумай ёһоор һаа, Японийе демократизацилга тушаа шухала бүхы юумэн хэгдэһэн болоно. Теэд, энэнь тон буруу. Үнэндөө, эзэмдэлгын засагаархидай туһаламжаар, Япони дотор демократическа хэблэлэй органуудые полициин зүтһөө хашаха мүрдэхэ ябадал, профсоюзуудта ба бусад демократическа организацинуудта эсэргүү мүрдэлгэнүүд, политическэ үзэл бодолой түлөө хэһээлгэ бүрин һэргээгдэжэ байна, дайнай урда тээ Японидо байһан фашистска гуримуудые һэргээлгэ үзэгдэнэ, тиихэдэ «аюултай һанал бодолнуудта» эсэргүү тэмсэхэ тухай гутамшаг хуули бии байһан юм.

Элэ бүгэдэ хадаа Советскэ Правительствын Ажаглалтанууд соо хэлэгдэһэн, Японийе демократизацилха тухай дурадхалнуудые абаха шухала тухайда гэршэлнэ.

е) Территориальна асуудалнууд тушаа Каирска деклараци, Потсдамска деклараци ба Ялтинска хэлсээ бэелүүлхэ тухай.

Территориальна асуудалнууд тухай хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Правительство уласхоорондын дээрэ дурсагдаһан хэлсээнүүдые үнэн сэхээр бэелүүлхэ ябадал хаһагаха гэһэн гансахан юумые дурадхана, тэдэ хэлсээнүүдтэ Америкын Холбоото Штадуудайшье гар табигдаһан байна.

Тайван арал ба Пескадорско аралнууд Хитадай Республикада бусаагдаха ёһотой гэжэ Каирска деклараци соо хэлэгдэһэниинь мэдээжэ. Хитадай республика Хитадай Арадай Республика болоһон ба гансахан лэ Хитадай Арадай Республика хитад арадай дура хүсэлые мэдүүлдэг ушарһаа — **Тайван ба Пескадорско аралнууд Хитадай Арадай Республикада үгтэхэ** ёһотой байһаниинь тодоор харагдана. Тиигээгүй һаа, Каирска хэлсээн бэелүүлэгдэхэгүй байна, энээнэй түлөө бүхы харюусалга США-гэй Правительстводо тохогдохо байна.

Рюкю, Бонин, Розарио, Волкано, Парес Вела ба Маркус аралнууд тухай хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Правительствын майн 7-ной Ажаглалтанууд соо хэлэгдэһэн зүйлые шэнээр баталхыень Советскэ Правительствын талаһаа эриһэн ямаршье юумэ США-гэй майн 19-нэй Меморандум соо байхагүй.

ж) СССР-тэ эсэргүү хардалганууд тухай.

США-гэй Правительствын майн 19-нэй Меморандум соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Маньчжурида интересүүдэй зононуудые ССР Союзай оложо абаһан элитэ баримтын байһан ушарһаа, США-гэй Правительство Маньчжуриие бусааха тухай дурадхалһаа Советскэ Правительствын зайсаха гэһэн эрмэлзэлгын удхашанар тухай асуухые яарана». Советскэ Правительство энээн тушаа юун гэжэ мэдүүлхые шухалада тоолоноб гэхэдэ, Маньчжурида СССР-эй интересүүдэй ямаршье зононууд байхагүй, СССР Маньчжуриие **Хитадай Арадай Республикын таһалагдашагүй хубинь мүн гэжэ харадаг байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ американска Меморандумай энэ мэдүүлгые бирагүй хүнүүдэй ялигүй һанамжанууд ба СССР-ые хорото муухайгаар хардаһан ябадал мүн гэжэ хараха хэрэгтэй.**

Японско квантунска армиие бута сохёод, Советскэ Арми Маньчжуриие сүлөөлжэ, тэрэниие хитад арадай хуулита засагта бусаан үгэһэниинь США-гэй Правительствода мэдэгдээгүй байха арганьгүй. Ялтинска хэлсээнэй ба 1945 оной августын **14-нэй** Советско-Хитадай **хэлсээнэй ёһоор**, Порт-Артур гэжэ уһан-сэрэгэй база ба Хитадай-Чанчунска түмэр зам тушаа Советскэ Союзда олгогдоһон эрхэнүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Правительство Хитадай Арадай Республикын ашаг туһада эдэ эрхэнүүдһээ һайн дураараа ба бусалтагүйгөөр арсаһан байна. 1950 оной февралиин 14-дэ Москвада баталагдаһан зохихо хэлсээнүүд тэрэ үедөө толилогдоһон ба тэдэнэ[...] Правительстводо мэдээ[...] гэжэ тухайлагдана.

Энэ договорой ёһоор, [...] Союз 1952 онһоо удаа[...] гөөр Порт-Артуртахи [...] уһан-сэрэгэй базые үгы х[...] дэһээ өөрынгөө сэрэгүү[...] ха байна.

Маньчжури тушаа ССС[...] даха ябадалһаа США-гэ[...] тельствын арсажа. Тайва[...] Пескадорско аралнуудһа[...] гөө зэбсэгтэ хүсэнүүды[...] мүн хуули бусаар эзэлэг[...] территоринуудые хуулит[...] —Хитадай Арадай Рес[...] бусааха тухай һанааг[...] һаань, нилээд һайн байха[...] Советскэ Правительство [...]

Советскэ Правительств[...] туляциин условинуудые [...] японско 200 мянга тух[...] дуудай гэр гуламтадаа [...] лан байдалда бусажа [...] һаатуулһан» хэбэртэйгээр [...] Правительствын майн 19[...] морандум соо тэрэшэлэ[...] нэ.

США-гэй Правительст[...] энэ мэдүүлгэдэ огто [...] байһыень һэжэглэжэ [...] Японско сэрэгэй пленэй[...] ветскэ Союзһаа репатр[...] дүүрэһэн тухай тусхай [...] аяар 1950 оной апрелиин [...] лилогдоо гэжэ һануулхые [...] Правительство шухалада [...] энэ мэдээсэл, мүн энэ ас[...] шаа хойшодоо толилогд[...] дээсэлнүүд гүрэнүүдэй [...] хүргэгдэһэн байгаа. Сэрэ[...] хэрэгүүдые хэһэнэйнгэ[...] сүүдлэгдэһэн ба мүрдэгд[...] гаа японско сэрэгэй 1.48[...] хид, эмнүүлжэ эдэгэһэнэй[...] лээр репатриацилагдаха [...] сэрэгэй 9 пленэйхид, хит[...] эсэргүү хорото гэмтэ х[...] хэһэн ушарһаа Хитадай [...] Республикын мэдэлдэ үг[...] ско сэрэгэй 971 пленэйх[...] рнацилагдаагүйгөөр үлө[...] гэжэ дээрэ хэлэгдэһэн мэ[...] заагдаһан байгаа.

Тиимэ болохолоороо, [...] тухай японско солдаду[...] орондоо бусахыень Сове[...] вительство һаатуулна гэ[...] гэй Меморандумай бата[...] лиг хардалга мүн, тэрэнь[...] лэ хардагшадые сохино.

Японитой хэһэн дайнда [...] Союз оройдоол 6 үдэр ха[...] энэ дайнда Советскэ Сою[...] гэй хүсэлэлгэнүүдэй үүрг[...] байһан хэбэртэйгээр США[...] морандумай хэһэн ажаг[...] хай хэлэхэ болоо һаа, [...] Правительство нигэжэ м[...] шухалада тоолоно. Н[...] Японитой хэһэн дайнда [...] Союз Ялтинска конферен[...] тогтоогдоһон болзор соо, [...] шье хожомдонгүйгөөр ор[...] гаа. Хоёрдохёор, Советск[...] үдэр бэшэ, харин һарын [...] тор японско сэрэгүүдт[...] шуһа адхарһан байлдаан[...] һэн юм, ушарынь квантун[...] капитуляцилха тухай я[...] ска декларацине зүришэ[...] саг соо эсэргүүсэжэ үрг[...] байгаа. Гурбалахяар, [...] Арми Маньчжурида японс[...] визиинүүдые — японско к[...] армиин гол хүсэнүүдые бу[...] һон ба 600 мянга шахуу [...] солдадууд ба офицернүүд[...] абаһан байна. Дүрбэдэх[...] ни хадаа квантунска ар[...] ветскэ сэрэгүүдэй сохиһо[...] шын шиидхэхы сохилтын [...] лэ капитуляци хэһэн бай[...] дахяар. Японитой хэһэн [...] СССР-эй орохын урда тэ[...] 1945 онуудай турша дото[...] Маньчжуритай зэргэлһэн [...] дээрэ 40 хүрэтэр ди[...] барижа байһан ба бүхы к[...] армиие һаатуулан барижа [...] юм, тиин японско милитар[...] та эсэргүү дайнда США-[...] Хитадай операцинуудые [...] һэн байна.

Эдэ бүхы баримтануу[...] Правительстводо мэдээж[...] лабтай, элэ баримтануу[...] башье, японско милитари[...] сохихо хэрэгтэ Советск[...] дүүргэһэн элитэ ехэ үүр[...] хахаяа США-гэй Прави[...] оролдоо һаань, энээнда [...] ямар нэгэн баримтануу[...] Правительстводо байхаг[...] һээ энэшье ушарта СССР[...] гүү хардалга хэхэ баата[...] ябадалаар лэ энээнэй т[...] жа болохо байна.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи н[...]

...понитой баталха эбэй договор тухай США-гэй Правительствода СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН НОТО

Түгэсхэл

...эгэн талын договорой орондо Японитой баталха бүхы талын эбэй договор бэлэдхэхэ тухай

...ворой проект тушаа дээрэ ...н ажаглалтануудһаа гадна, ...э Правительство болбол ...а оронуудай зүблөөн боло- ...нэ проектын удха тушаа ...е ажаглалтануудые хэхээр ...на.

...вор бэлэдхэлгын гурим ту- ...эхэ болоо һаа, Советскэ ...ельство энэ асуудал тушаа ...ска хэлсээ сахихые ду- ...

...Майн 19-нэй Меморандум ...США-гэй Правительство ...Потсдамска хэлсээнэй текс- ...даһан Советскэ Прави- ...н Ажаглалтануудта харюу ...зайсаба, Гадаадын Хэрэ- ...Министрнүүдэй Совет нэн ...э «Эб найрамдалые тог- ...о бэлэдхэлэй хүдэлмэри» ...тулада табан державануу- ...США-гэй, СССР-эй, Хита- ...еликобританиин ба Фран- ...составтайгаар байгуулагда- ...найрамдалай договор зо- ...о «Совет хадаа тус зорил- ...эадаха, тэрэ дайсан бай- ...ндэ дурадхагдаһан капи- ...н условинуудта гар табиг- ...э гүрэнүүдые түлөөлхэ гэ- ...э бүридүүлэгдэхэ болоно» ...с хэлсээнһээ харагдана.

...эй хамта, Потсдамска хэл- ...римталжа дээрэ хэлэһэн ...д арсашагүй имагта тобшо- ...дые хэхэ үндэһэ олгоно:

...эхеэр, Гадаадын Хэрэгүү- ...инистрнүүдэй Соведые та- ...үрэнүүдэй составтайгаар ...ха үедэ, тэрэнэй гол зо- ...—«Эб найрамдалые тог- ...о бэлэдхэлэй хүдэлмэри» ...адал болоно гэжэ сэхэ ...ан байгаа, тиихэдээ эб ...алые тогтоолго Европоор ...агдаагүй;

...хоёр, эб найрамдалые ...годо бэлэдхэлэй хүдэл- ...Гадаадын Хэрэгүүдэй Ми- ...үдэй Совет болбол «капи- ...н условинуудта гар табиг- ...э гүрэнүүдые» түлөөлхэ гэ- ...составтайгаар хэхэ ёһо- ...понитой баталха эбэй до- ...элэдхэлгэ хадаа Японийн ...яцийн актда гар табиһан ... оронуудта — США-да, ...э, Великобританида ба Хи- ...аалгагдаа гэжэ энээнһээ ...на.

...э болохолоороо, Японитой ... эбэй договор бэлэдхэхэ ...Потсдамска хэлсээе бэе- ...ябадал США-гэй, СССР- ...еликобританиин ба Хитадай ...эгшэдэй составтайгаар Га- ...Хэрэгүүдэй Министрнүү- ...ведые зарлаха гэжэ эринэ, ...эй правительствын зүгһөө энээнийе арсаһан ябадал ямаршье үндэһэгүй байна.

Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгые һаатуулжа болохо хэбэртэй шалтагаануудые дурдажа, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй зарлалгые арсаһанай үндэһэгүй байһаниинь тэрэшэлэн тодоор харагдана. Эдэ арсалтанууд һүүлэй хэдэн жэлэй турша дотор хэгдэжэ байна, тиин энэнь хэрэгые хойшолуулха ябадалда лэ хүргэнэ. Гэхэтэй хамта, энэ үедэ договор бэлэдхэлгэ дүүрэжэ болохо байгаа, табан бусад гүрэнүүдэй—Италиин, Болгариин, Румыниин, Венгриин, Финляндиин эбэй договорнууд Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведээр бэлэдхэгдээд баталагдаһан шэнгеэр, энэ договор баталагдаһан байжа болохо байгаа.

Соведэй процедура союзна зарим гүрэнүүдые «юрын үүргэтэй» болгохо гэһэн мэдүүлгэ тэрэшэлэн үндэһэгүй байна. США-гэй Правительствын дурадхаһан гуримай ёһоор, союзна бүхы гүрэнүүд договор бэлэдхэлгэһээ бодото дээрээ зайсуулагдаа гэжэ заахада болохо, ушарынь США-гэй Правительство энэ хэрэгые имагта өөрынгөө гарта абаха замаар ябаба.

б) Майн 7-ной Ажаглалтанууд соогоо Советскэ Правительство Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгэһээ Хитадые зайсуулжа болохогүй байһаниие тэмдэглэһэн байгаа. Хитад арад болбол тэрэнэй территоридо добтолон ороһон милитаристска Японидо эсэргүү олон жэлэй, хүшэр хүндэ дай ябуулха баатай болоһон, энэ тэмсэлдэ тон ехэ гээлтэ хоролтодо ороһон байна. Тиин, хитад арадай дура хүсэлые хуулита ёһоор гансаараа мэдүүлэгшэ Хитадай Арадай Республикын Правительство болбол Дальна Восток дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохо договор бэлэдхэлгэһээ зайсуулагдахагүй байна. Хитадай Арадай Республикын Правительствын энэ оной майн 22-ой мэдүүлгэ хадаа договор бэлэдхэхэ ябадалда тэрэнэй тон шухала хамааралгые ба тэрэнэй хуулита эрхэнүүдые батална, энээниие бусад гүрэнүүд тоонгүй байжа шадахагүй.

Гэхэтэй хамта, США-гэй Правительство Тайван аралые ба Пескадорско аралнуудые Хитадта бусааха тухай Каирска хэлсээ дүүргэхээ арсажа, Хитадай территори тушаа тэрэнэй национальна интересүүдыень шууд эбдэхэ, тэрэшэлэн Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгэһээ Хитадые зайсуулха һанаатай байна гэжэ договорой американска проект ба США-гэй майн 19-нэй Меморандум гэршэлнэ.

Эбэй договорнуудые бэлэдхэхээр тогтоогдоһон гуримые арсажа, США-гэй Правительство договор бэлэдхэлгэһээ Хитадай Арадай Республикые ба Советскэ Союзые, тэрэшэлэн хамаата бусад оронуудые зайсуулха гэжэ эрмэлзэнэ, тэдэнэй хуулита эрхэнүүдые ба интересүүдые тооногүй, мүн американска эзэмдэлгын засагаархидһаа дулдыдадаг японско правительствын США-тэй хэлсээ хэхээр бэлэн байһан ушарһаа, США-гэй Правительство өөрынгөө дура зоргоор договорой условинуудые Японидо дурадхахые хараална.

Энэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, Японитой дай хэжэ байһан бүхы гүрэнүүдтэй Япони эбэй договортой байхагүй һэн гэжэ США-гэй Правительство хүсэнэ. Бүхы талын эбэй договорой орондо, Холбоото Штадууд США-гэй Правительствотай ба тэрэнэй зонхилдог гүрэнүүдтэй нэгэн талын договор баталхыень Японие баалаха хүсэлтэй байна.

Японитой бүхы талын эбэй договор баталхые США-гэй Правительствын хүсэдэггүй, харин нэгэн талын договор баталхые эрмэлзэдэг байһаниие гэнтын хэрэг гэжэ тооложо болохогүй. Нэгэн талын договор баталһан ушарта лэ Холбоото Штадууд Японийн зонхилогдон дулдыдаха ябадалые хэдэн слон жэлээр уридшалан бүхэжүүлжэ шадаха байна, мүн США-гэй ба Японийн хоорондо сэрэгэй хэлсээ баталха гэжэ договорой проектээр хараалһан ушарһаа, нэгэн талын договор хадаа Японие Дальна Восток дээрэ США-гэй агрессивнэ түсэбүүдые бэелүүлхэ үгэ дууламгай зэбсэг болгохо зорилготой байһаниинь тодо болоно.

Хэрбээ США-гэй Правительство Японитой баталха эбэй договор бэлэдхэлгэһээ Советскэ Союзые ба Хитадай Арадай Республикые зайсуулха гэжэ хараалхаяа болёогүй ба нэгэн талын эбэй договор баталхыень Японие баалаа һаа, энэнь, нэгэдэхеэр, Холбоото Штадууд өөрынгөө уласхоорондын уялгануудые, тэрэ тоодо нэгэн талын эбэй договор баталхагүй гэжэ уялгалһан Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин 1942 оной январиин 1-нэй Декларациие бүдүүлигээр эблэхэ замда ороо, хоёрдохёор, США-гэй мүнөөнэй политикань Дальна Восток дээрэ эб найрамдал һэргээн бодхоохо ба бүхэжүүлхэ бэшэ, харин Номгон океанда агрессивнэ шэнэ бүлэглэлгэ байгуулха тээшэ абаашана гэһэн удхатай болохо байна.

Тиимэ политикын хойшолонгүүдай түлөө харюусалга США-гэй Правительствода бүрин тохогдохо.

в) Японитой баталха эбэй договорой проект тухай хэлсээнүүд СССР-эй ба США-гэй түлөөлэгшэдэй хоорондо болоо гэһэн США-гэй Правительствын дабтан хэһэн мэдүүлгэ тухай хэлэхэ болоо һаа, эбэй договорой проект зохёохо тухай ямаршье хэлсээнүүд болоогүй ба болохо арганьгүй байгаа гэжэ Советскэ Правительство шэнээр тэмдэглэхэ баатай болоно, ушарынь СССР-эй Правительство энэ асуудал тушаа ямаршье маягай нэгэн талын договорнуудые буруушааһан ба буруушаажа байна. Даллесай өөрынь гуйлтаар Я. А. Малигай ба Даллесай хоорондо хубиин уулзалганууд болоһон байгаа, тэрэшэлэн Японитой баталха эбэй договор тухай һанамжануудаа Даллес дамжуулан хэлэһэн ба Даллесай һаналые тодоруулхын тулада Малик асуудалнуудые табиһан байна. Гэбэшье, хубиин имэ уулзалгануудые Японитой баталха эбэй договор зохёохо тухай СССР-эй ба США-гэй хоорондо болоһон хэлсээнүүд мүн гэжэ хараха гээшэ огто буруу болохо байна.

3. Майн 7-до хэһэн өөрынгөө дурадхалнуудые бүрин баталха зуураа, Советскэ Правительство Японитой баталха эбэй договор тушаа имэ гол принципүүдые дурадхана гэбэл:

Нэгэдэхинь. Японитой баталха эбэй договор нэгэн талын бэшэ, харин бүхы талын байха ёһотой, тиимэһээ Японидо эсэргүү дайнда хабаадаһан нэгэшье орон договор бэлэдхэлгэһээ ба баталалгаһаа зайсуулагдажа болохогүй.

Хоёрдохинь. Японитой баталха эбэй договор Каирска декларациин, Потсдамска декларациин, Ялтинска хэлсээнэй үндэһэ һуури дээрэ зохёогдохо ёһотой.

Гурбадахинь. Японитой баталха эбэй договорой проектнүүдые харахын тулада 1951 оной июльдэ гү, али августда Эбэй Конференци зарлагдаха ёһотой, тэрэнь Японидо эсэргүү дайнда өөһэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хабаадаһан бүхы гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ байна.

Москва, 1951 оной июниин 10».

Дээрэ дурсагдаһан нотын буулгабаринууд Хитадай Арадай Республикын, Великобританиин, Франциин, Индиин, Пакистанай, Бирмын, Австралиин, Канадын, Шэнэ Зеландиин, Голландиин, Монгол Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Правительствонуудта эльгээгдэбэ. (ТАСС).

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Курумканда спорт мартагданхай

Курумканай аймагта физкультура ба спортын хүдэлмэри ябуулагданагүй. Аймагай колхознигууд «Колхозник» гэжэ һайндуранай спортивна обществын бии болоһон тухай соносоод, ехээр баярлаа һэн. Теэд тус общество ямаршье хүдэлмэри ябуулаагүй. Энэ обществын түрүүлэгшэ нүхэр О. Раднаев өөрынгөө обществын хүдэлмэри орхижорхёод, ондоо организацида хүдэлмэрилжэ байна. Аймагай физкультура ба спортын комитет (түрүүлэгшэнь нүхэр Л. Петелин) тус обществын хүдэлмэриие ударидаха талаар юушье хээгүй.

Тус комитет үбэлэй сезониие ехэ муугаар үнгэргөө. Үбэлэй сезон соо спортивна нэгэшье мүрысөөн эмхидхэгдээгүй. Гадна, спортивна хэрэгсэлнүүд эндэ тон хомор. Үбэлэй үнгэрһэн хойно сана асарагдаһан байна.

Мүнөө зунай спортивна сезониие баһал мууса үнгэргэхэ шэнжэ үзэгдэнэ. Зунай сезон эхилһээр үни болоо, теэд эндэ ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй. Эндэ зунай спортивна хэрэгсэлнүүд ба спортивна талмайнууд үшөө бэлэдхэгдээдүй.

Аймагай центртэ спортивна талмай үгы юм. Аймцентрын албахаагшад волейболоор гү, али ямар нэгэн спортивна нааданаар наадаха болоо һаа, дунда һургуулиин спортивна талмай дээрэ ошохо баатай болодог. Аймцентртэ «Искра» гэжэ общество бии болоһоор һара болоо, теэд ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй.

Дээрэ хэлэгдэһэн баримтанууд аймагай физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Петелинэй хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандадагые гэршэлнэ.

Хэды болотор имэ байдал үргэлжэлхэ юм?

П. Дондупов.

Клуб муугаар хүдэлмэрилнэ

Торийн аймагай Дээдэ-Бургалтайн сомоной «Улаан Бургалтай» гэжэ томодхогдоһон колхозой ажалшад сүлөөтэй сагаа клубтаа культурнаар үнгэргэхэ арга боломжогүй байна. Колхозой клуб соо элдэб ном, газетэ ба шатар, даам гэхэ мэтэ зүйлнүүд хомор, һууха скамейкэнүүдшье үгы юм.

Клубые даагша нүхэр Гинеев клубаа болбосон түхэлтэй болгохо ябадалда анхаралаа табинагүй.

Тиимэһээ колхознигууд өөһэдынгөө клуб соо кино харахын орондо, һургуулиин клубта ошожо харана.

Колхозой правлени ба партийна организаци колхозой клубай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээ абаха ёһотой.

С. Банзаракцаев.

„Бурят-Монголой үнэндэ" бэшэһэнэй һүүлээр

Культурно-ниитын хүдэлмэри һайжарба

Манай газетын майн 18-най номерто толилогдоһон бэшэг соо Иволгын аймагай «Майн 1» колхоздо культурно-ниитын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана гэжэ бэшэгдэһэн байгаа.

—Дурсагдаһан баримтанууд бултадаа тодороо, ВКП(б)-гэй Иволгын айкомой зүгһөө колхознигуудай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар хэмжээнүүд абтаа. Колхозой клуб 7 экземпляр центральна, республиканска, аймачна газетэнүүдые, 5 журналнуудые ба агитаторай блокнот абадаг болоо. Хабарай тарилгын үедэ колхознигуудта хоёр дахин концерт харуулагдаа, элидхэл ба хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Агитаторнуудай 2 семинар үнгэргэгдөө,—гэжэ ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Попов манай редакцида мэдээсэбэ.

Хэмжээ абтаба

Кяхтын аймагай томодхогдоһон Маленковой нэрэмжэтэ ба Ехэ-Нугын сомоной Энгельсын нэрэмжэтэ колхозуудай клубуудай хододоо хаалтатай байдаг тухай бэшэг манай газетын майн 22-ой номерто толилогдоһон байгаа.

— Тус бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд тодорбо. Маленковой ба Энгельсын нэрэмжэтэ колхозуудай клубуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээ абтаа, — гэжэ Кяхтын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Гармаев манай редакцида мэдээсэбэ.

Селькорой бэшэһэнэй һүүлээр

Новоильинск станци дээрэ байдаг Хандагатайн леспромхозой ОРС-ын № 1 столоводо эмхи гуримгүй, ариг сэбэр сахигданагүй гэжэ манай селькор Цыбиков мэдээсээ һэн.

Хэлэгдэһэн баримтануудые шалгаад, хэмжээ абахынь тулада тус бэшэг СССР-эй ой модоной промышленностиин БМАССР-тэхи УРС-ын начальник нүхэр Крюковтэ эльгээгдэһэн байгаа.

Тэрэнэй манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, заагдаһан баримтанууд зүб байгаа. Тус столовын хүдэлмэриие һайжаруулха ба тэндэ ёһотой эмхи гурим байгуулха талаар зохихо хэмжээнүүд абтаһан байна.

В. Г. БЕЛИНСКИЙ

(Түрэһэнһөөнь хойшо 140 жэлэй ойдо)

...ехэ ород нацын омогорхо- ...олоһон манай арадай эрхим ...эй зэргэдэ оруулан нүхэр ...ай нэрэлһэн Виссарион Гри- ...ич Белинскиин түрэһэнһөө ...зуун дүшэн жэл үнгэрбэ. ...кий болбол өөрынгөө саг ...ородой ажабайдалай эрилтэ- ...е мэдэрэн, манай литерату- ...орилгонуудые тэрэ үеын ...ые хүнһөө үлүү гүнзэгыгөөр ...ог байгаа. Үнгэрэгшэ зуун ...гушаад ба дүшөөд онуудай ...ябуулагшад соо өөрынгөө ...й Белинский шэнги бата бэ- ...лбоотой хүнүүд байгаагүй. ...имэһээ Белинский болбол ...Ждановай хэлэһэнэй ёһоор, ...ство болбол арадай хуби ...а өөрыгөө холодхожо ша- ...й юм» гэжэ тон гүнзэгы- ...тигэдэг байгаа.

...идеяе өөрынгөө гениин бүхы ...бэелүүлэн, Белинский бол- ...осси дотор литературын прог- ...нэ олониитын хүсэн боложо ...ябадалда хүсэн түгэлдэр нү- ...үүлһэн байна.

...постной таряашадай һанал ...е элирхэйлэн, Гогольдо Бе- ...иин бэшэһэн бэшэгые В. И. ... «цензурагүй демократичес- ...элэй эрхим зохёолнуудай ...инь» гэжэ нэрэлһэн юм. ...гөө арадай творческо хүсэ- ...э гүнзэгыгөөр этигэлгэ, арад- ...йлай ехээр дуралалга Белин- ...ходоо зоригжуулдаг байһаниинь хадаа түбхын түрүүндэ революционно-демократическа юм.

Өөрынгөө Эхэ сроной алдарта һайхан ерээдүй байдалда хэлбэришэгүйгөөр этигэдэг байһаниинь 1940 оной Росси тухай критик-трибунай уридшалан хэлэһэн үгэ соо харуулагданхай. Тэрэ хадаа «болбосорон гэгээрһэн дэлхэйе толгойлон, наукадашье, искусстводашье хуулинуудые гаргажа, гэгээрһэн бүхы хүн түрэлтэнэй хүндэлэлэй нангин юрөөлдэ хүртэжэ байха» гэжэ Россие хараһан байна.

Белинскиһээ эшэ үндэһэ абаһан патриотическа агуухэ заншалда национализмшье, космополитизмшье эрид харша юм. Энэ заншал

Белинскиин революционно-демократическа патриотизм, национализмда ба космополитизмдэ тэрээнэй ойгоо гуталга, баруун оронуудтахи буржуазна байгуулалтада дураа гуталга — эдэ бүгэдэ хадаа юрэнхыдэнь абахада ородой культурын ажал-ябуулагша ба онсолон абахада литературна критик байһан Белинскиин шиндхэжэ байгаа агуухэ, түүхэтэ зорилготой гүнзэгы холбоотой байгаа. Ородой литературын национальна онсо шанарые элирүүлэн харуулха, тиихэдээ энэ онсо шанар хадаа сохом юун гээшэб гэжэ харуулха, ородой литературын хүгжэжэ, ёһотой арадай шэнжэтэй болохо замыень заажа үгэхэ асуудалые имагтал Белинский шиндхэһэн байна.

Агуухэ критик болбол Пушкинай поэзиин удхашанар ба үндэһэ һууринь 1812 оной национальна дэбжэлтэтэй таһаршагүй холбоотой ба декабристнуудай восстаниие түрүүлһэн олониитын хүдэлөөн дотор харагдана гэжэ үнэн зүбөөр тодорхойлһон юм. Эгээ имэһээ искусство болохо поэзи байгуулагша Пушкин хадаа «поэт байхаһаа гадна, олониитын анха түрүүн һэрин орьёлһон оюун мэдэрэлэй түлөөлэгшэ болоно. Энэ хадаа хизааргүй ехэ габьяа гээшэ!» гэжэ Белинский бэшээ һэн.

Лермонтов ба Пушкин хоёрой ажабайһан эпохонуудай илгаае харадаа абан, критик болбол Лермонтов тухай статьянууд дотороо тэрээнэй поэзиин онсо шанарые ба ородой поэзи дотор эзэлһэн һууриень тодорхойлһон байна.

Өөрынгөө ажал-ябуулгын хүсэд хүгжэн батажаһан үедэ Белинский болбол бүхы оролдолго ба хүсэ шадалаа гарган, Гоголиин түлөө ба тэрээнэй творчествын шэглэлэй түлөө тэмсэһэн байна. Уранзохёолшо Гоголь хадаа Белинскиин реализмын эрилтэнүүдые үлэмжэ һайнаар хангалаг, литературын үмэнэ критигэй табиһан шухала зорилгонуудтай үлэмжэ һайнаар зохилдог байгаа. Имагтал бүхы удхаараа эпохын социально-политическэ байгуулалтада эсэргүү шэглүүлэгдэһэн сатирын реализм лэ революционно демократ Белинскидэ үлэмжэ ойро байһан юм.

Урдань байһан бүхы реализмые Гогольтой сасуулхада шууд сэхынгээ талаар дутагдалтай байгаа гэжэ Белинский хараһан байна. Бодото байдалые идеализацилха ябадалда эсэс табихын тула «үй түмэн хүнүүдтэ, олониитэдэ анхарал хандуулжа, юрын хүнүүдые харуулха» хэрэгтэй байгаа. Энэ алхамые Гоголь хэжэ, энээнэйнь ашаар литература болбол ураһайханайнгаашье, олониитынгээ удхашанарайшье талаар гансата дээшээ дэбжэһэн байна. Реализм хадаа улам бүри арадай шэнжэтэй болоо. Ажабайдалай типичнэ үзэгдэлнүүдые харуулха зуураа гоголевско сатира болбол бүхы общественнэ байгуулалтые сохидог байгаа. Эгээ имэһээ Гоголиин түлөө ба тэрээнэй творчествын шэглэлэй түлөө Белинскиин тэмсэл хадаа ёһотой ангиин тэмсэл мүн байһан юм.

Олониитын доодо шатынхидые харуулха, тиихэдээ тэдээнэй интересүүдые, тэдээнэй хүн байһан нэрэ хүндые хамгаалха эрхэ литературада олгохын түлөө Белинский оролдодог байгаа. Тэрэ хадаа дүшөөд онуудта бэшэһэн статьянууд соогоо Гоголиин творчество хадаа ородой национальна шэнжэ шанарай, тэрээнэй творческо агуухэ хүсэнүүдэй ба тэдэ хүсэнүүдые элирүүлэн гаралгые һаатуулжа байдаг ажабайдалай газаада формонуудай — общественнэ харилсаануудай хоорондохи «орьёлмо зүрилдөөнүүдые» уудалан гаргана гэжэ харуулаа. Арадай урагшаа дабшалгада һаад хэдэг бүхы юумэнүүдтэй тэмсэхэ, тэрээнэй дайсадта дураа гутаха ябадалда һургаха, үлүүсэ гоёоһон, хөөргэһэн, хуурмаг юумэнүүдые, официальна моралиие, хуушаран үнгэрһэн романтизмые элирүүлэн сохижо һураха хэрэгтэй гэжэ Белинский залуу үетэниие хүмүүжүүлдэг ба хүмүүжүүлхые һургадаг һэн.

Тиин Белинскиин захиянууд бодотоор бэелүүлэгдэһэн байна. Агуухэ критигэй хүтэлбэрилжэ байһан «натуральна һургуулиһаа» 19-дэхи зуун жэлэй хоёрдохи хахад соо элитэ ехэ уранзохёолшод: Тургенев, Гончаров, Некрасов, Салтыков-Щедрин, Островский гэгшэд урган гаража, ородой литературые бүхы дэлхэй дээрэ алдаршуулһан байна. 50-аад онуудай үедэ Л. Н. Толстой тэдэнэртэй ниилэһэн юм. Тэдээнэй творчество болбол критигэй нүтшэһэнэй һүүлээр тэрэнэй идеянүүдэй нүлөө доро хэдэн арбаад жэлэй туршада хүгжэһэн ба ургаһан юм.

Литературын реализм, идейнэ шанар ба арадай шэнжэ—эдэ хадаа ородой литературые зоригжуулагша Белинскиин принципүүд мүн.

Белинскиин антикрепостническа дүлэтэ һургаал хадаа литературада таряашанай ороха ябадалда хүсэтэй нүлөө үзүүлээ. Тиин Григорович, Тургенев, Писемский, Л. Н. Толстой таряашанай темээр элдэб олон зохёолнуудые бэшээ. Некрасов болбол ородой поэзиие крепостной богоолшололгодохи ажабайдалай трагизм тээшэ эрид эрьюулһэн байна. Тиигэжэ «юрын хүнүүд» бариные литература сооһоо түлхижэ гаргаа.

Ажабайдаллахи—искусствын эхэ эхин гуламтадахи муу муухай юумэнүүдэй үгы хэгдэһэн лэ хойно гоё һайхан гээшэ искусство дотор бодотоор мандаха байна гэһэн Белинскиин эстетическэ идеянүүдһээ эхи үндэһэ абаһан этигэмжэ хадаа ородой литература соо батаар һуурижаа. Ажабайдал доторхи гоё һайхан гээшэ ном доторхи гоё һайханда орходоо дээдэ шатада байдаг.

Белинскиин байгуулһан зохёолнууд хоёрдохи зуун жэлдээ ороод ябана. Манай Эхэ ороной уласхооронлын удхашанарай таһалгаряагүйгөөр ургахатай хамта, тэрээнэй социалистическэ культурын дэлгэрхэтэй хамта Белинскиин идеянүүд болбол бүхы дэлхэйдэ ёһотойгоор нүлөөлэн, манай хилын саанахи демократическа уншагшые хүмүүжүүлжэ ба гэгээрүүлжэ байна. Белинскиин идеянүүд хоёрдохи зуун жэлдээ урдахи зуун жэлэйхидэ орходоо бүри ехээр алдаршахал.

А. Лаврецкий, филологическа наукануудай доктор.

Залуу поэт Дамба Жалсараев «Үдын эрьедэ» гэжэ үхибүүдтэ зорюулһан поэмэ бэшэжэ дүүргэбэ. Һаяхан тэрэ Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һургуулида ошожо, поэмынгээ отрывок уншаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: поэдүүд Чимит Цыдендамбаев ба Дамба Жалсараев хүүгэдэй дунда байна.

М. Минеевэй фото.

Критикэ ба библиографи

Залуу поэдэй творчество тухай хэдэн үгэ

Шэнэ, залуу уранзохёолшод жэлһээ жэлдэ урган гаража, манай бурят-монгол литературада ороно.

Дамба Жалсараев залуу уранзохёолшодой нэгэн мүн. Энээнһээ урагша бэшэһэн шүлэгүүдэйнь суглуулбари — тэрэнэй творчествын түрүүшын дүн болохо бишыхан, улаан гадартай номые иража, поэдэй гол темэ, юрэнхы шэглэл, уран һайханайнь арга найруулганууд тухайда бага зэргэ хөөрэлдэебди.

Энэ номынь «Үнэн тухай үгэ» гэһэн гаршагтай. Мүнөө үедэ бүхы дэлхэйн һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүдэй ябуулжа байгаа эб найрамдалай түлөө, дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлдэ зорюулагдаһан гол аялгаар тус номынь нэбтэрэнхэй.

Үнэн үгын ошониинь
Кремлиин алтан туяан соо,
Хурдан бүргэд далинуудынь

Ленин—Сталинай һургаал соо,
—гэжэ поэт бэшэнэ. Эдэ үгэнүүдынь номдонь эпиграф болохо үгэмөөр. Яахадааб гэхэдэ, Дамба Жалсараевай шүлэг дуунайнь дээжэ героическа большевистскэ партидаа, түрэл Эхэ орондоо, арадуудай сэсэмэргэн вождьнор Лениндэ, Сталинда зорюулагданхай.

Агуу Ленинэй ном уншажа һуухадаа һанал сэдьхэлээрээ газар дэлхэйе тойрон ябаһанаа поэдэй гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр бэшэһэн мүрнүүдынь үнэхөөрөө хүнэй сэдьхэл хүдэлгэнэ.

Дуугай һуунаб.
Номой мүрнүүд жэрынэ.
Дэлхэй дээгүүр
һанал бодолоороо ниидэнэб.
Далита бодолыем
далай, хаданууд баринагүй.
Дабхар хилэнүүд
намда хаалта болоногүй.

Тиин тэрэнэй хаагууршье ниидэжэ ябахадань: Кореяын уула хабсагайн хоорондуур ябаһан хүнүүдшье, Мадридай түрмэ соо һууһан коммунистка—басаганшье, Миссуриин эрьедэ сугларһан негрнүүдшье багша Ленинэй нэрые зүрхэндөө хадагалжа, тэрэнэй мүнхэ һургаалаар зоригжон тэмсэнэд.

Дэлхэйн бүхы хизаарнуудһаа нүхэр Сталинда саг үргэлжэ ерэжэ байгаа амаршалгануудые поэт ингэжэ уран хурсаар бэшэнэ:

Ямаршье сагта
дэлхэйн хэлхеэ холбоон
Огтошье, магад,
нимэ ехээр ажаллаагүй:
Холые сүмэлэн
аппарадуудай хөөрэлдөөн.
Ханхинана
түмэр утаһанууд забһаргүй.
Тэгүүлнэ урагшаа
самолёдууд, поезднууд.
Тэдээн соогуур:
Бэшэгүүд. Бэшэгүүд. Бэшэгүүд.

Нүхэр Сталинда ажалша хүн түрэлтэнэй ямар ехээр дуралдаг, этигэдэг байһыень энэ шүлэг соо поэт эли тодоор ба хүсэтэйгөөр харуулна.

Жалсараевай зарим шүлэгүүд соонь юрын хүнүүдэй амгалан тайбан ажал, дайн сэрэгтэ эсэргүү тэмсэл шадабаритайгаар ба образноор гарана.

Жэшээлхэдэ «Гартабилган» гэжэ шүлэгые абаад үзэе.

Стокгольмско хандалгада үбһэшэдэй гараа табижа байһан үеые:

Хуудаһан дээрэ
жаданууд шэнги үзэгүүдтэй
Юрын обогууд
жагсаалда һүртэй зогсоно,—
гэжэ хүсэтэй сасуулгатайгаар бэшэхэдэнь, тэдэ ажалшадай эрид шиидэнхэй ба эршэ зоригтой байһаниинь тодоор гарана. Мүн саашань:

Гартабилганай
захагүй мүрнүүд шэнгеэр
Сабшаһан үбһэн
зурына уужам нуга дээр,—
гээд хэлэхэдэнь, хандалгада гараа табихатайнь хамта тэдэнэй хэжэ байгаа баатарлиг ажалынь бидэнэй нюдэндэ үзэгдөөдхино бшуу.

«Поэт ямар нэгэн һанаанһаа абаһан орёо хэлэн дээрэ «номнол» үгэдэг «абаралшан» шэнгеэр бэшэ, харин тон дүтын хани нүхэр мэтээр уншагшадтаяа хөөрэлдэхэ уялгатай» гэжэ манай советскэ поэт М. Исаковский һургана.

Энэ талаһаань, абаад үзэбэл, Дамба Жалсараевай шүлэгүүд соо яһала һайнаар, шадабаритайгаар бэшэһэн мүрнүүд олон.

Газар доогуур
дабхасан хэбтэһэн нүүрһэн
Хурса үрэмһөө
табсан табсангаар хэмхэрнэ.
Газар дээгүүр
«хара алтаар» дүүрэһэн
Хүндэ вагонууд
хайша, хайшаа түбэрнэ,—
гэһэн үгэнүүдээр хэлэжэ, хүсэтэ техникээр зэбсэглэгдэһэн ажахын нэгэ һалбарине элеэр, нюдэндэ харагдамаар поэт зураглан бэшэнэ. Үгышье һаа, дээгүүр ниидэжэ ябаһан «тэнгэриин кораблиһаа» летчигой доошоо шэртэн харахадань:

Орденто ПВЗ-гэй галта үрхэнүүд,
Оронгоор дүүрэн хони, үхэрнүүд...
Бодожо байһан театрын байшан
Баярлажал баймаар һайхан гээшэнь!

Энээхэн бадаг соо бодото ажабайдалай картина манай урда дэлгэржэ, сэдьхэл хүдэлгэмэ ямар нэгэн омогорхолой тэмдэг үгэнэ.

Манай советскэ хүнүүдые ажал дээрэнь харуулха гээшэ, тэрэнэй һанал бодолойнь нюусые тайлбарилха гээшэ поэдүүдһээ мүнөө үедэ шухалашалан эригдэдэг. Иимэ шүлэгүүд Жалсараевай ном дотор үсөөн, тиигэбэшье байһан шүлэгүүдһээнь хараад үзэхэдэ, энэ талаар поэдэй шадабаритай байһаниинь элирнэ. Жэшээлхэдэ, «Һүришэн» гэжэ шүлэг соо «хүдэр улаан хүбүүдүүдэй» үбһэ хуряалгада хүдэлмэрилжэ байхадань:

Захагүй шэнги,
залгаа мүрнүүд тармагдан,
Зали зайгүй
тарган бухалнууд жэрынэ.
Бухал үбһэн
бухал зандаа асалагдан,
Бурджан томо
һүриин нюрүү бүхэлнэ... —
гэжэ тодоор хэлэгдэнэ.

Жалсараевай ехэнхи шүлэгүүдые уншахада, хэлэниинь тодорхой ба ойлгосотой байха юм. Энэнь юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, тэрэнэй шүлэгүүдынь тусхай формотой, һүүлшын үенүүд рифмэтэй ба ехэнхидээ эхинэйнь үгэ аллитерацитай (толгой холбуулаатай).

Дээрэ хэлэгдэһэнһээ харахада, Дамба Жалсараев — бэлигтэй, ургажа ябаһан залуу поэт мүн. Зүгөөр тэрэнэй шүлэгүүд соо һайн зүйлнүүдэй хажуугаар дутуунууд олон. Гол дутагдалнуудайнь нэгэн юуб гэхэдэ, ном соо ороһон зарим шүлэгүүдынь бодото байдалһаа холуур, хооһон гоё магтаал болоод дүүрэнэ.

Жэшээлхэдэ «Грециин патриодуудта» гэһэн шүлэг эхинһээ һүүл хүрэтэрөө юрэнхы үгэтэй. «Тиинэд, тиинэд» гэжэ хэдэн мүрнүүд соо Франци, Хитад, Испани, Бирма гэхэ мэтэ оронуудые дурдаад, юрын маггаалаар дүүргэнэ:

Эхэ түрэл орондоо
Эрхэ сүлөө мандуулхалта, (?)
Аша гушанартаа хододоо
Магтуулжа ябахалта (?)

Иигэжэ хооһоор «юрөөхын» орондо тодорхой сюжет дээрэ ямар нэгэн багахан үзэгдэл тухай гүнзэгы удхатайгаар бэшээ һаа, поэт холо дээрэтэхэ байгаа бшуу.

Мүн бүхы шүлэгүүдыень уншаад байхада, олон газарта бэе бэеэ дабталсана, нэгэн соо дурсагдаһан юумэн нүгөөдэ соонь тэрэ зандаа хэлэгдэнэ, ондоо үгөөр хэлэхэдэ, литературна штампнууд бии.

Жэшээлхэдэ: ном соохи найман шүлэгүүд—«Коммунизмын нангин тугынь», «Коммунизмын тугые дээшэнь үргэн мандуулаад», «Хоюуланайнь эсэсэй зорилго—коммунизм» гээд лэ нэгэ аялгаараа дүүрэшэнэ. Тиин зарим шүлэгүүд соонь хүндэ ойлгогдосогүй, балар найруулга дайралдана. «Гартабилган» гэһэн юрэнхыдөө һайн шүлэг дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

Долларай ханхинаан бэшэ,
аршаандал дуунуудай (?)
Бурьялхын түлөө (?)
бузар дайсадаа үлдэнэ.

Эдэ үгэнүүдэй удхые ойлгохонь бэрхэтэй. «Дуунууд бурьялха» ёһотой болоно гээшэ гү? «Урагшаа, дээшээ» гэһэн баһал гэмгүй шүлэгэй һүүлшын хахад соо поэдэй юуншье тухай «тайлбарилжа» байхань ойлгогдоногүй. Москваһаа захалаад, дэлхэй дээгүүр табан хушуута одонуудтай самолёдууд холые зорин ниидэнэ гэһэн аад,

Эдэ имагтал самолёдууд бэшэ,—
Эхэ оромнай ниидэнэ гээшэ(?)
гэжэ хэлэжэрхихо юм. Энэнь таагүй байна.

Хэды дутагдалтай байбашье, «Үнэн тухай үгэ» гэһэн Дамба Жалсараевай түрүүшын ном олониитэ уншагшадые һонирхуулха байһаниинь лабтай. Тэрэнэй бэшэһэн һайн һайн шүлэгүүдыень уншахадаа, залуу поэт уранзохёолойнгоо мэргэжэлые улам улам дээшэлүүлжэ, үшөө хурса, тодорхой, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ шүлэг, дуунуудые бэшэхэ аабза гэжэ хүлеэгдэнэ.

Ч. Намжилов.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июниин 11. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин частьнууд Хитадай һайдуратантай нигта хани харилсаатай ябажа, американо-английска интервентнүүдэй сэрэгүүдэй ба лисынмановска сэрэгүүдэй добтолгонуудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохижо, дайсанай хүнүүдтэ ба техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулжа байна гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Пхеньянийе зэрлиг муухайгаар бомбодоно

ПХЕНЬЯН, июниин 8. (ТАСС). Арбан үдэрэй турша дотор американска самолёдууд үглөөгүүр, үдэшэндөө ба һүниндөө Пхеньянай райондо зэрлиг муухайгаар добтолжо байна. Олон удаа бомбодоходоо, американска алууршад тус городые шулуу, элһэ, түмэрэй обоорһон газар болгоо. Шатаагдаһан ба һандаргагдаһан байшангуудай үлэһэн зүйлнүүд хаа-яа харагдана. Пхеньянай хүн зон шатаагдаһан байшангуудай подвалнуудта, землянкануудта һуудаг болоһоор үнинэй. Тус городто сэрэгэй ямаршье объектнүүд байхагүй гэжэ американска командовани һайнаар мэдэжэ байбашье, США-гэй тэмдэгтэй самолёдууд тус городто добтолжо үргэлжэлһөөр. Үнгэрһэн арбан үдэр соо Пхеньян дээрэ 1000 гаран бомбонууд, тэрэ тоодо удаан байжа дэлбэрхэ бомбонууд хаягдаа. Эдэ бомбонууд түхэреэн сүүдхэ соо городской районуудта дэлбэрнэ. Бүтэн үлэһэн хэдэн гэрнүүд һандаргагдаа. Энэ городой олон арбаад үхибүүд, эхэнэрнүүд, хүгшэд алагдаһан ба шархатаһан байна. Пхеньянда американска авиациин добтолгонууд хадаа генерал Риджуэй гэгшын хэлэһэн ёһоор, Корее «хооһон гобиин зоно» болгохые һэдэһэн американска агрессорнүүдэй зэрлиг шарайе үшөө дахин харуулна.

Парижын полициин префектые хэһээхэ гэжэ Франциин ажалшад эринэ

ПАРИЖ, июниин 11. (ТАСС). Парижска районой профсоюзуудай Нэгэдэлэй байшангые французска полициин хорото муухайгаар ээлэн абаһантай дашарамдуулан, ажалшад Парижын полициин префектые гэмнэһэн олон гомодолнуудые сүүдтэ бариба. Парижска районой профсоюзуудай Нэгэдэлэй генеральна секретарь Эжен Энафф хадаа префект Бейло ба тэрэнэй сотруднигуудые гэмнэһэн шэнэ гомодолые сүүдэй мүрдэгшэ Лешарнида үсэгэлдэр хүргэбэ Парижска районой профсоюзуудай Нэгэдэлэй сотруднигуудые зорюута сохижо, шархатуулаа гэжэ Энафф тэдэниие гэмнэбэ.

Французска полициин аашанууд

ПАРИЖ, июниин 11. (ТАСС). Коммунистическэ партиин тала баригшадта эсэргүү полициинхидай бузар аашанууд ба террор Франци дотор үргэлжэлһөөр.

Июниин 10-най һүни Сен-Клу городто (Сена ба Уаза департамент) жандармнууд хадаа һунгалтануудай урда тээхи афишануудые няажа байһан студентнүүдые буудаба.

Дүрбэн студентнүүд арестовалагдаа.

Французска жандармериин фашистска аашанууд Сен-Клу городой хүн зоной угаа ехэ зэбүүрхэл ба протестнүүдые үүдхэбэ.

Коммунистическэ партиин афишануудые няаһан ажалшадые арестовалха ушарнууд һунгалтануудай болохо үдэрэй дүтэлхэ тудам олошоржо байна. Гансахан үсэгэлдэр үлэр Парижда тиимэ 10 ушарнууд тэмдэглэгдээ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

☆ Тайбэйһээ (Тайван) мэдээсэһэнэй ёһоор, Тайван дээрэхи американска командовани Кларк-Филд гэжэ американска базада (Филиппины) гоминдановска бүлэг летчигуудые эльгээхэ һанаатай байна, тэндэ тэдэнэр реактивна истребительнүүдээр ниидэжэ һураха юм.

☆ Вирингермеертэ (Хойто Голландиин провинци) хүдөө ажахын 270 хүдэлмэришэд забастовко соносхоо гэжэ «Де Ваархейд» газетэ мэдээсэнэ. Тэдэнэр салин хүлһые 10 процентээр дээшэлүүлхэ ба ажалай условинуудые һайжаруулха тухай эрилтэ ээдтэ табиһан байна.

☆ Уһанай спортын шэнэ станци Пекиндэ июниин 7-до нээгдээ. Энэ хадаа Хитадтахи эгээн ехэ станци гээшэ. Тус станцида тамаралгаар уриллдаха ба уһанда умбаха бассейнүүд бии. Тус станци нэгэн доро 4 мянган хүниие хангажа шадаха байна.

Шатар

СССР-эй түрүү һуу... түлөө хахад финал... турнир

Шатараар СССР-эй түрү...риин түлөө хахад финальн... Свердловск городто һаяхан... Тус турнирта гроссмейстер ...лавский, 14 мастернууд ба ... 5 кандидадууд хабаадалса...

Турнирта хабаадалсажа ... Бурят-Монголой түлөөлэгш... терта кандидат Ю. Шапо... түрүүшын 3 турта һайнаар ...жа, мастернууд Кондратьев ...нинград), Гречкин (Ста... Уфимцев (Кустанай) гэ... шүүһэн байна 4-дэхи турт... Шапошников мастер Ду... наадажа, тэнсээ. Улаадахи... нуудта шатаршад Равинск... тошин (Москва), Конс... (Краснодар) гэгшэдтэ Ю. Ш...ников шүүгдээ.

8-дахи турта Шапошников ...ковые (Ленинград) шүүһэн ...дэхи турта Сверловскын ... Иливицкий гэгшэтэй тэнсэ...на. Иигэжэ, нүхэр Шапошн... гэргэгдэһэн 9 турай һүүлээр ...котой болоо. А. Иг...

Колхоздо туһала... үзүүлнэ

«Бурмонголлес» трестын ...муховска леспромхозой хүд...шэд, инженерно-техническэ ... мэрилэгшэд ба албахаагша...рай аймагай Курбын сел... Калининай нэрэмжэтэ ко...шефтээ абаад, энэ үбэлэй б...барай үедэ горьтой туһа... үзүүлһэн байна.

Һүүлшын хэдыхэн үдэрэй ... соо леспромхозой коллект... «Заготзерногой» пунктһаа ...центнер овёс абаашажа ... гектар газарта хартаабха ... Мүн 20 гектар сабшаланга...рай модо шулуу сэбэрлэжэ ... гаран тонно наг шэбхэ са... дээрэ гаргаһан байна.

С. Д...

Хонишонсй ... оролдосотой аж...

Яруунын аймагай Үльди...моной Ленинэй нэрэмжэтэ ... нүхэр А. Цыдыпов 10 гар... соо хонишоноор хүдэл... байна. Энэ үбэл даалгабар... нидоо тэрэ нэгэшье толго... тогүйгөөр ондо оруулаа.

Нүхэр Цыдыпов мүнөө ... хонидһоо 300 хурьга абаа...шье хурьга үхүүлэнгүй түл... байна. Ниитын малажалд... жэлэй турша соо эрхим ... хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө ...правлени нүхэр Цыдыповы ... ажахын Бүхэсоюзна вы... кандидадаар зууршалаа.

Б. До...

Харюусалгата ре...
Б. А. ОЧИ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного промышленности—6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03615. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.00...